

U skladu s propisima Boranićeva i Novosadskoga pravopisa riješeno je u Hrvatskom pravopisu pravopisanje polusloženica, odnosno složenica kao što su, na primjer, riječi u kojima je prvi dio složenice (ili polusloženice) jedna od riječi *auto, foto, radio* (suvremenih riječi koje počinu s *audio, video* nema, jednako kako ih nema ni u Novosadskom pravopisu). U paragrafu 368 Pravopisnih pravila one se tretiraju kao polusloženice, pa se propisuje pisanje crstice između dijelova riječi kao što su *auto-cesta, radio-stanica* i sl. U Pravopisnom rječniku ima više primjera takva pisanja, ali uz polusloženice kao što su primjerice *foto-aparat, foto-klub, foto-amater, foto-reporter* itd. nalazimo i složenice poput *autodrom*, osobito u pisanju pridjeva izvedenih od takvih polusloženica, pa nalazimo, na primjer: *fotoamaterski, fotomontažni, fotoreporterski*, ali ipak *radio-amaterski, radio-dramski*, s crticom, od polusloženica *radio-amater, radio-drama* (po Novosadskom se pravopisu svi takvi pridjevi pišu kao polusloženice). Mislim da je ta pravopisna problematika bolje riješena u Anić-Silićevu Pravopisnom priručniku, gdje se takve riječi pišu kao složenice, dakle: *audiovizualni, autoput, autoradionica, autotapetar, fotoaparat, fotoklub, fotomehanika, radioreklama, radiostanica, videoispravljač, video pojačalo*, jer su spomenuti prvi dijelovi takvih riječi zaista postali tek prefiksoidi i ni po čemu ih ne treba razlikovati od prvih dijelova složenica kao što su na primjer u riječima *autoterapija, fototerapija - fotoamaterski* i u sličnih složenica u Hrvatskom pravopisu. Osim toga, smatram da je došlo vrijeme da se porazmisli i o pisanju riječi kao *spomen-ploča, spomen-spis, rak-rana* i sličnih.

Trebalo bi razmisliti i o pisanju priložna ili priložnih oznaka tipa *uvečer, ujutro* (koji su u Pravilima, t. 395, napisani sastavljeno, kao prilozi) i u *jesen* (kako piše u Pravopisnom rječniku).

Da završim. Jasno mi je da sam u svojem izlaganju premalo govorio o visokoj stručnoj razini obrade Hrvatskoga pravopisa, no svaki zainteresirani, već pri letimičnom zagledavanju u taj pravopis, moći će se uvjeriti da po svojoj preglednosti, sažetosti, po svojim jasno izrečenim definicijama pravopisnih pravila, definicijama i drugim objašnjenjima lako shvatljivim i najširim slojevima korisnika Hrvatskoga pravopisa, po potpunosti obuhvata pravopisnih problema popisom riječi u Pravopisnom rječniku koje ih ilustriraju i daju upute pravopisanja (pa i pravogovorenja) u veoma velikom broju konkretnih slučajeva, problema i dilema - Hrvatski pravopis ide među najbolje pravopisne priručnike u nas.

Neke moje napomene u ovom prikazu navedene su u želji da se u idućim izdanjima Hrvatskoga pravopisa o njima (pa i o nekim drugim pravopisnim problemima) porazmisli, da potaknu javnu raspravu o njima, ali sve su one sitnice koje blijede pred velikim pothvatom trojice autora, koji su u izuzetno kratkom vremenu napisali djelo koje će trajno zauzimati časno - i istaknuto - mjesto u povijesti hrvatskoga književnog jezika i njegovih pravopisa.

Antun Šojat

Napomena o uvodnim dijelovima HP

U svom osvrtu na HP A. Šojat piše da ne zna zašto nisu objavljeni uvodni dijelovi. Razlog je u ondašnjim prilikama. Pravopis je složen, tiskan i u arcima čekao odobrenje ministarstva za prosvjetu pošto je Josip Vrhovec dao političko odobrenje da pravopis može izaći. No odobrenje ministarstva za prosvjetu nije stizalo. (Zašto, to je priča za posebnu priliku.) Odobrenje je trebalo biti tiskano na tzv. nultom arku, u koji ulaze i uvodni di-

jelovi. Kako je na tom odobrenju sve zapelo, a oko HP počele se plesti razne priče i glasine, u Školskoj su knjizi dali uvezati oko 600 primjeraka HP kako bi on bio na uvid zainteresiranima. Nulti je arak bio složen, ali nije bio tiskan jer je za njega trebalo doći odobrenje. Tako nije mogao biti ni uvezan u onih 600 primjeraka. U pretisku su uvodni dijelovi objavljeni kako su 1971. bili složeni.

S. B.

JE LI GRĀLE ODMILICA MUŠKOGA RODA?

Naši su preci pred više stoljeća, čak i nepismeni, znali trajno sačuvati uspomenu na svoje pokojnike koji su se u nečemu osobito istaknuli i koji su im bili posebno dragi. Tako je nastao bezbroj mikrotoponima što čuvaju ime i djelo naših predaka. Širom Velebita nazivaju se dijelovi zemljišta: Jadrina Sičina, Ivanov dočić, Marina dolina, Grlin vrtlić . . .

Taj je posljednji mikrotoponim po živoj predaji nastao od imena muškog roda *Gřle*, a to bi onda bila odmilica od imena *Gřga*. Tako je to po živoj predaji. I ne bi tomu trebalo ništa dodati kad bi se u našim rječnicima moglo naći to osobno ime s potvrdom za takvo njegovo tumačenje. Ali potvrde nema. U našim je rječnicima opća imenica *gřle*, a to je hipokoristik od imenice *grlica*, pa se prema Skoku dovodi u vezu s glagolom *grajati*.¹ Tomu se ne bi trebalo čuditi jer nijedan rječnik ne može biti potpun. Ipak je najneobičnije što *Gřlě* kao odmilice od imena *Gřga* nema ni u veoma bogatom imenaru Mate Šimundića. U tom Rječniku pod natuknicom *Grlica* nalazi se *Gřle*, ali se iz tumačenja točno razabire kakvo je

podrijetlo i značenje tog imena: »Grlica, ž. Grla, Grle. Im. grlica.«² Grle je i ovdje, dakle, u etimologijskoj vezi s glagolom *grajati*. A *Gřlě* u Šimundićevu imenaru nema ni pod jednom natuknicom što se izvodi od grčke riječi grégoros – oprezan, pozoran.

U takvim je prilikama lako posumnjati i u točnost pučke predaje po kojoj je *Gřle* muško ime, to više što se danas ne susreću ljudi s takvim imenom.

No prvo uporište da je i u ovom slučaju točna živa predaja može se naći u Babićevoj Tvorbi riječi u hrvatskom književnom jeziku, i to na str. 116, gdje piše: »Sve su tvorenice s tim sufiksima³ s. r. osim izvedenica sa sufiksom -e₁ koje su m. i ž. roda (Ánte, Káte) i -le₁ koje su m. r. (brále, čále).«⁴

Na tom se tumačenju naime utemeljuje i tvorba osobnih imena pomoću sufiksa -le₁ *Gřle-Gřlě* < *Gřga*, *Jále-Jálě* < *Jäkōv*, *Jóle-Jólě* < *Jòsip* (i *Jòsipa*), *Péle-Pélě* < *Pětar*, *Lúle-Lúlě* < *Lúka* . . . A da su to hipokoristici, nalazi se opet potvrda u ovom tumačenju: »-le₁ (gen. -lě). U hipokoristicima m.r.: *brále* (*brále*) < brat, i *čále* < čaća.«⁵

Iz tih se posljednjih tumačenja i primjera može izvesti zaključak da i u Šimundićevu imenaru postoji takav tvorbeni tip, tek je izostao *Gřle* u natuknici *Gřga*.

Sad se, na temelju svega izloženoga, može sa sigurnošću reći da je *Gřle-Gřlě* doista odmilica m. r. kao što su to i *Jále*,

¹ Petar Skok: Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, IV, Kazala, JAZU, Zagreb, 1974, str. 97. Vidi i samu natuknicu *grajati* u prvom svesku toga djela na str. 605.

² Mate Šimundić: Rječnik osobnih imena, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1988, str. 134.

³ Misli se na 31 sufiks koji je naveden na str. 115 i 116.

⁴ Stjepan Babić: Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku, JAZU, Djela Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1986.

⁵ Isto djelo, str. 135.